

Recuperatie van bouw materiaal: met hart en ziel?

door Bertrand TERLINDEN, architect, dokter in architecturale composities aan de universiteit van Venetië, EPB adviseur, docent aan het ISACF La Cambre

"Onze maatschappij telt twee soorten van mensen, zij die alles nieuw willen en zij die alles hergebruiken!"

Meneer Jean, voormalig atelierverschaffer van het Voertuigenarsenaal op een zonnige zondagochtend in het deurgat van zijn woning in Heiligenborre (Bezemhoek - Bosvoorde)

De handel in tweedehands meubilair, stijlmeubelen en kleine huishoudmeubelen doet het in Brussel momenteel vrij goed. En ook tweedehands kledingzaken krijgen relatief veel klanten over de vloer. De hang naar al wat nieuw is - een trend die zowat aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd ingezet - heeft die activiteit toch wat naar de achtergrond verdrongen. Vreemd genoeg zijn tal van fabrikanten er zich niet van bewust dat een nieuw meubel, als het goed is gebouwd, dat een nieuw kledingstuk, wanneer het uit goed materiaal is geweven, de mode overleeft en op een dag een nieuwe eigenaar vindt.

Dit is een uitermate amusante vaststelling. Wanneer het nieuwe niet langer nieuw is, kan het slechts een tweede leven hebben op voorwaarde dat het van goede kwaliteit is gemaakt en op voorwaarde dat de tweedehands koper zich niet laat leiden en 'pluimen' door het duivelse verschijnsel mode.

De tal van braderieën, die in diverse Brusselse wijken worden gehouden, hebben nooit die eerste roeping van de straat - met name het marktgebeuren - verloochend.

Vandaag duiken zowat overal in Brussel tweedehands kledingwinkels als paddenstoelen uit de grond. Dergelijke handelszaken vind je vaak langs de oude steenwegen, zoals de Alsebergsesteenweg in bijvoorbeeld Sint-Gillis, en soms ook in de meer trendy winkelwijken, zoals in Elsene.

Tweedehands is heus niet het voorrecht van de volkse klasse. Recuperatiemateriaal wordt door alle sociale klassen gewaardeerd. Alleen heet dat dan anders en kun je het niet op dezelfde plaats vinden. De rijkere burger houdt immers meer van antiques. De wat minder welstellende burger vindt zijn gading op de rommelmarkt. Beiden gaan echter op koopjesjacht, doen aan recuperatie, recyclen. Het is zelfs nog complexer dan dat: sommige antiquairs, net als een aantal heren en dames van stand, zijn soms vroeg uit de veren om ook de vlooiën- en andere markten af te struinen. Alleen maar omwille van de maatschappelijke rol van de 'koper' verandert een eenvoudige 'prul' zo in een exclusieve antiquesiteit ...

Waarom zou bouw materiaal dan vandaag niet dezelfde weg op kunnen gaan als meubelen of kleding?

Bertrand Terlinden toont aan dat de problematiek rond het recupereren van bouw materiaal vandaag niet los kan worden gezien van een ruimer debat. Een debat dat moet aansturen op een beleid waarbij wordt afgestapt van de alsmaar snellere systematische vernieling van het bouwkundige erfgoed en dat los moet komen van wat hij de cyclus van de algemene mobilisering van de hulpbronnen noemt. Bertrand Terlinden toont integendeel aan hoe het recupereren van materialen precies een methode kan dienen die gericht is op het veranderen van de mensenwereld. Een methode waarlangs een meer permanent historisch opzet - een uitwerkend, verwerkend opzet van de wereld, zich zou kunnen herbevestigen. Het overgrote deel van het erfgoed moet die mogelijkheid verder concreet blijven invullen. Streefdoel is een projectmethode die uiteindelijk het speculatieve, privatiserende, exploiterende opzet dat zich in het tijdperk van de fossiele brandstof gaandeweg meester heeft gemaakt van de ervaring van de verandering van de Aarde, vervangt. Vanuit dat gezichtspunt wijst Bertrand Terlinden er op dat het belangrijk is om een diepgaande structurele heterogeniteit van de bouw wereld te er- en herkennen en op de noodzaak die er vandaag de dag is om die heterogeniteit enerzijds als een voorwaarde en anderzijds als de inzet te erkennen voor een differentiëring van de toepassingsgebieden in het vlak van bouwnormen.